

ЗАКОНОДАВЧІ НОВЕЛИ В СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ДОЗВІЛ НА ЗБРОЮ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

LEGISLATIVE AMENDMENTS IN THE FIELD OF PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES: PERMIT FOR WEAPONS DURING THE PERIOD OF MARITAL STATE IN UKRAINE

Юнін О.С., д.ю.н., професор, перший проректор

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-4846-2573>

Шаблістий В.В., д.ю.н., професор,

завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-0210-1772>

На сьогодні, Україна вже понад рік живе у воєнних тяжких часах. Тому на перший план на постійній основі виступає насамперед думка про особисту безпеку та безпеку рідні, такі правила тепер нам диктує війна двадцять першого сторіччя. До війни ми могли мислити, що відсутність зброї робить нас – громадян мирним мешканцем, якого від ворожих військ захищає міжнародне гуманітарне право, але після жахливого та кровавого досвіду Бородянки, Бучі, Ірпеня, десятків інших міст і сіл з'являється розуміння, що зброя значно збільшує шанси на виживання під час воєнної агресії. У 2022 році за даними багатьох опитувань, громадська думка, щодо володіння зброєю в Україні еволюціонує, хочемо наголосити, що велика кількість українців все ж таки підтримує надання громадянам права на володіння вогнепальною зброєю.

Військова жажлива агресія з використанням різного типу озброєння проти України та українського народу, яка трапилась в широких масштабах у лютому 2022 року, зумовила невідкладне впровадження змін до законодавства нашої держави. Всі ці дії змусили законодавство вимушено підвищувати обороноздатність української держави та її кордонів, створювати умови для недопущення уникнення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення скоєні в умовах воєнного стану, а також для надання можливості цивільному населенню, що виявило добровільне бажання, захищати свою батьківщину.

Сучасна агресія російської федерації (РФ) проти України актуалізувала різного характеру кримінальні, правові, соціальні та політичні проблеми. З кожним днем постає питання, що найбільший інтерес у суспільства викликала проблема легалізації обігу та ліцензування зброї, а також її застосування цивільними особами вогнепальної зброї для відсічі збройної агресії РФ. Аналіз нормативних актів дозволив визначити його становлення в українському суспільстві, зміни та нововведення, у зв'язку з теперішніми умовами правового режиму дії воєнного стану в Україні, процедуру і порядок отримання дозволів та ліцензій у зв'язку з теперішніми умовами правового режиму дії воєнного стану в Україні, а також терміни на подачу та отримання дозволів чи ліцензій.

Ключові слова: вогнепальна зброя, зброя, дозвіл на зброю, адміністративні послуги, ліцензування вогнепальної зброї, Національна поліція, об'єкт дозвільної системи, ліцензування.

Today, Ukraine has been living in hard times of war for more than a year. Therefore, the thought of personal safety and the safety of our families is constantly at the forefront of our minds, as the war of the twenty-first century dictates. Before the war, we could think that the absence of weapons made us civilians protected by international humanitarian law from enemy troops, but after the horrific and bloody experience of Borodyanka, Bucha, Irpin, and dozens of other towns and villages, we realize that weapons significantly increase the chances of surviving military aggression. In 2022, according to many polls, public opinion on gun ownership in Ukraine is evolving, and we want to emphasize that a large number of Ukrainians still support granting citizens the right to own firearms.

The horrific military aggression with the use of various types of weapons against Ukraine and the Ukrainian people, which occurred on a large scale in February 2022, led to the urgent introduction of changes to the legislation of our country. All these actions forced the legislature to increase the defense capabilities of the Ukrainian state and its borders, create conditions to prevent the avoidance of criminal liability for criminal offenses committed under martial law, and to enable civilians who have expressed a voluntary desire to defend their homeland.

The current aggression of the Russian Federation (RF) against Ukraine has actualized various criminal, legal, social and political problems. The issue of legalization of arms circulation and licensing, as well as the use of firearms by civilians to repel the armed aggression of the Russian Federation, is of the greatest interest to the society. The analysis of regulations allowed us to determine its formation in Ukrainian society, changes and innovations in connection with the current conditions of the legal regime of martial law in Ukraine, the procedure and procedure for obtaining permits and licenses in connection with the current conditions of the legal regime of martial law in Ukraine, as well as the timeframe for applying for and obtaining permits or licenses.

Key words: firearms, weapons, firearms permit, administrative services, firearms licensing, National Police, permit system facility, licensing.

Вступ. Уже більше року могутня Українська держава захищає свою незалежність в активній фазі війни з сусідом – російською федерацією. Повномасштабне вторгнення змінило не лише громадську думку в Україні щодо володіння зброєю, а й законодавство держави. Тому дане питання змін на теперішній день поступово набирає актуальності серед населення та влади. На теперішній час дане питання набрало неабиякої актуальності, не лише серед суспільства, а й серед науковців нашої та інших країн. Війна сьогодні внесла лепту щодо суспільного сприйняття зброї в руках громадян. Від категорії «загроза і ризики» зброя перейшла до категорії «захист і безпека». Держава розуміє суспільний запит і поступово реагує на нього. В Україні уже спрощено порядок видачі громадя-

нам дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї протягом дії правового режиму воєнного стану. Особливості та нормативно-правові зміни в законодавстві щодо отримання адміністративної послуги по отриманню дозволу чи ліцензії на зброю в умовах воєнного стану розтлумачимо у цій статті.

Аналіз основних досліджень та публікацій. На теперішній час правові проблеми змін в законодавстві, щодо обігу вогнепальної зброї під час воєнного стану та широкомасштабного вторгнення військ російської федерації та територію України потребує вивчення та дослідження. Тому стаття присвячена вивченню питань законотворчого процесу щодо легалізованого обігу зброї у зв'язку з вторгненням агресора та вивчення питань та проблем можли-

вих наслідків цих змін в зв'язку з прийняттям ряду Законів України. Найбільший інтерес у суспільства, на нашу думку, викликала проблема легалізації обігу та застосування цивільними особами вогнепальної зброї для відсічі збройної агресії РФ. Аналіз наукової літератури та безліч наукових праць, щодо даної проблематики, досить ґрунтовно та широко розглянуто в Україні. Свою увагу цьому питанню присвятили такі вчені, як О. Бокій, А. Благгов, В. Гуменюк, А. Долгополов, Д. Корецький, А. Корнієць, А. Кофанов, І. Кузнєцова, О. Піджаренко, Б. Ринажевський, М. Федоров, О. Фролов, Е. Шелковникова.

Постановка завдання. Головним завданням та метою даного дослідження є вивчення законності та закріпленості питань правового режиму видачі вогнепальної зброю та боєприпасів до неї, закріплення основних прав та обов'язків громадян при використанні її та врегулювання інших суспільних відносин, що безпосередньо з цим пов'язані та проаналізувати основні зміни та доповнення до головних підзаконних актів МВС України у період дії воєнного стану на території України. Отже, хочемо наголосити, що метою статті є саме аналіз передумов, підстав та перспектив правового регулювання права цивільних осіб на захист Вітчизни за допомогою вогнепальної зброї.

Виклад основного матеріалу дослідження. До початку повномасштабного вторгнення РФ та жажливої війни, питання отримання дозволу на зброю та питання ліцензування вогнепальної зброї та боєприпасів регулювалося на сам перед такими основними нормативно-правовими актами: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21.08.1998 року «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. МВС України» [1] (далі – Наказ № 622) та Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 379 дск «Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів працівниками суду, правоохоронних органів та їх близькими родичами, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві, народними депутатами України, членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцями, крім тих, які проходять строкову військову службу, державними службовцями та журналістами» [3] від 13.06.2000 (далі – Наказ № 379 дск).

Потім подальшого розвитку і часткового можливого вирішення питання громадськість почала піднімати дане питання після прийняття 23 лютого 2022 року, коли у першому читанні було прийнято проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (№ 5708 від 25.06.2021) [7]. Тому саме такі сподівання та проведені масові аналізи документу з різних сторін дозволяє нам провести також аналіз щодо законодавчих невиправданих сподівань громадськості у легалізації вогнепальної зброї [8]. Зокрема, законопроект, з одного боку, надає право на придбання у власність короткоствольної вогнепальної зброї (пістолетів, оскільки придбання та використання револьверів забороняється), але з іншого – такі можливості надані лише обмеженій групі громадян (спортсменів) і фактично лише для використання для занять спортом, а не для самозахисту, оскільки зберігання такої зброї передбачено лише в стрілецькому тирі або на стрільбищі; надання травматичної зброї пропонується обмежити;

транспортування зброї має відбуватися з розрядженими магазинами, що унеможливило застосування зброї під час необхідної оборони; персоналу охорони, дозволяється протидіяти можливому збройному нападу, використовуючи лише довгоствольну вогнепальну гладкоствольну зброю, тобто, мисливські рушніці, що призначені для стрільби дробом і спеціальними кулями на порівняно короткі відстані, при цьому, не дозволяється навіть використання травматичної зброї (проект Закону України № 5708, 2021) [7]. Тому, навіть при зростанні напруги між РФ та Україною 23 лютого 2022 року народні депутати України не змогли розширити для цивільних осіб можливість застосування вогнепальної зброї під час необхідної оборони.

Надалі досліджуючи нами процес законодавчих змін, хочемо звернути увагу, на те, що завдяки оперативній реакції МВС виданий 01.03.2022 Наказ № 170 «Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану» спростив порядок надання дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану [4]. Але якщо буде цікавість про такий вид зброї як «Травмат», то його отримати не вийде, звертаючи увагу саме на те, що для цієї категорії зброї зберігаються вимоги щодо необхідної наявності спеціального статусу.

Процедура отримання дозволу за Наказом № 170 [4] є тимчасовим заходом (діє лише на період воєнного стану) та альтернативою загальному порядку за Наказом № 622 [1]. Втім, навіть у часи війни дозвіл отримати можна, він діятиме впродовж 3-х років.

Але під час повномасштабної війни, процедура і порядок отримання дозволів на зброю чи ліцензування її має наступний порядок. Хочемо звернути увагу, що відповідно до п. 1 Наказу № 170 [4] для отримання дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної зброї (мисливської зброї) та набоїв необхідно подати на ім'я керівника органу поліції за місцем проживання (перебування) заявника:

- 1) письмову заяву про видачу дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї;
- 2) копію документа, що посвідчує особу;
- 3) за наявності – копію військового квитка, посвідчення пенсіонера або ветерана військової служби чи іншого правоохоронного органу, або посвідчення члена громадського формування з охорони громадського порядку, або дозволу на зброю [4].

Незважаючи на спрощення процедури, відповідно до чинного законодавства у зв'язку з війною, особа все одно має подати 2 заяви: спочатку на придбання, а потім – на зберігання та носіння зброї, якщо ліцензує, то на отримання ліцензії, а потім на видачу документу. Термін видачі дозволу на вогнепальну зброю не повинен перевищувати двох днів, у зв'язку з необхідною перевіркою особи. Як результат того, істотно спрощено перелік необхідних документів і значно скорочено термін видачі дозволу для отримання зброї на теперішній час, що значно спрощує процедуру.

На теперішній час залишається відкритим питанням саме надання якісної перевірки осіб, які бажають володіти таким видом вогнепальної зброї та боєприпасів до неї. Наприклад, якщо розпочати говорити про скасування вимог щодо подачі медичної довідки органам поліції у сфері ліцензування, в теорії він надає доступ до вогнепальної зброї неурівноваженим або психічно хворим особі, в руках якої зброя може становити небезпеку для неї та інших людей.

Але є важливий момент, після припинення воєнного стану власник зброї, отриманої за спрощеним порядком, повинен подати документи, яких бракує, та отримати загальний дозвіл на 3 роки та на загальних засадах отримати даний дозвіл згідно з Наказом Міністерства внутріш-

ніх справ України № 622 [1]. Якщо ж особа не переоформить вище вказаний дозвіл у визначеному порядку то така зброя, як наслідок чого буде підпадати під адміністративну, кримінальну відповідальність [1].

Тобто, можемо узагальнити, що відповідно до Наказу №170[4], на час введення дії правового режиму воєнного стану в Україні, у процедурі отримання дозволу на вогнепальну зброю та ліцензії на неї змінилося наступне: скоротився час отримання дозволу (відповідний дозвіл має бути видано після проведення органами поліції перевірок (за наявності такої можливості), строк проведення якої не може перевищувати два дні); дозвіл щодо зброї видається без медичної довідки; не є обов'язковим проходження теоретичної частини та складання іспиту на знання та володіння зброєю; дозвіл, отриманий за скороченою процедурою під час дії воєнного стану, буде діяти до закінчення строку дії правового режиму воєнного стану; після припинення воєнного стану вогнепальна зброя має бути здана громадянами до органів поліції не пізніше 10 днів. Або відповідна зброя (не пізніше 10 днів після припинення або скасування дії воєнного стану) може бути оформлена за наказом №622[1], чи реалізована у встановленому порядку; зменшили кількість критеріїв, за якими в отриманні дозволу на володіння мисливською вогнепальною зброєю може бути відмовлено, або анульовано, якщо він вже був виданий [4].

Якщо говорити про орган куди звертатися, то в такому випадку змін нічого не зазнало, громадянин, який хоче отримати дозвіл на зброю чи ліцензію на зброю, то на теперішній час, як і раніше, видачу дозволів на придбання, зберігання та носіння зброї, її реєстрацію та перереєстрацію здійснюють відповідні наділені такими функціями органи або органи Національної поліції України. В мережі інтернет можна знайти на офіційному сайті контакти територіальних органів Національної поліції, зокрема відділів контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи. Також на теперішній час, можна подати документи в електронному вигляді на сайті ДІЯ, але потім при явці до відділу дозвільної системи надати їх у паперовому виді, що значно спрощує процес, адже комусь так зручніше, чим приходити чи приїжджати декілька разів.

І останнє, на що дуже хотілось би звернути увагу, це терміни дії дозволів чи ліцензій до війни чи під час повномасштабного вторгнення рф на територію України. Якщо говорити спочатку до повномасштабної війни, то термін дії дозволу на зброю – три роки – однаковий як для мисливської, так і для травматичної зброї. Такий дозвіл може бути продовжений за заявою власника зброї та наданої відповідному органу у відповідний термін. Але вже під

час війни, дане питання набуло істотних змін. Наприклад, Наказ № 170[4] передбачає, що дозвіл на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї уповноваженими підрозділами Національної поліції України видається на строк дії правового режиму воєнного стану [1]. Таким чином, відповідно до теперішніх наказів, точних термінів наразі не встановлено, вони або продовжені або припинені. Проте у разі, якщо раптом воєнний стан затягнеться на роки, нам потрібно очікувати змін у вигляді встановлення механізмів перереєстрації виданої у спрощеному порядку зброї та внесенням нових змін в законодавстві України. Контрольні механізми таких змін наразі в українському суспільстві бажані як ніколи.

Хочемо звернути увагу і на раніше видані дозволи чи ліцензії. Під час дії воєнного стану в Україні строк дії дозволів, визначених Інструкцією «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», затверджено Наказом № 622[1], продовжується згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 195[2] від 18.03.2022. Наказом МВС України № 195[2] від 18.03.2022 року продовжено строк дії усіх дозволів на зброю на період до 10 днів після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні. Тобто навіть якщо до війни ви отримали дозвіл на мисливську / травматичну зброю, та термін його дії закінчився у період дії воєнного стану, він буде дійсний, ви зможете легально носити та зберігати цю зброю [7].

Підсумовуючи вищезазначене, стає зрозумілим, що для надання дозволу на вогнепальну зброю чи ліцензію на зброю чи боеприпаси цивільним особам на застосування її є вимогою певного часу та крайньою мірою під час воєнного стану та права на захист та безпеку. Велика кількість порушень військовими російської федерації норм міжнародного гуманітарного права, законів та звичаїв війни змушує державу владу України вдаватися до таких змін законодавства та з метою забезпечення можливості мирному населенню захищатися від збройної агресії самостійно започаткувати величезну кількість нормативно-правових змін. Тому, саме наявна на сьогодні процедура видачі зброї та перелік вимог до осіб, які її отримують та встановлюють систему приписів, саме відповідно до чіткого порядку та правилам застосування такої зброї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. МВС України; Наказ від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.
2. Про продовження строку дії дозволів у сфері обігу зброї, пристроїв та вибухових матеріалів під час дії воєнного стану в Україні. Наказ МВС України №195 від 18.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-22#n6>.
3. Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів працівниками суду, правоохоронних органів та їх близькими родичами, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві, народними депутатами України, членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцями, крім тих, які проходять строкову військову службу, державними службовцями та журналістами. МВС України; Наказ, Інструкція від 13.06.2000 № 379 дск. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0696-00#Text>.
4. Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану. Наказ МВС України від 01.03.2022 № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-22#Text>.
5. Чепіжко А. А. «Актуальні питання порядку видачі зброї в період дії воєнного стану проти збройної агресії російської федерації» *Прикарпатський юридичний вісник* 1 (42) (2022): 97-101.
6. Кузнецов Віталій Володимирович and Микола Васильович Сийплік. «Правові аспекти легалізації обігу та застосування цивільними особами вогнепальної зброї для відсічі збройної агресії Російської Федерації.» (2022).
7. Про право на цивільну вогнепальну зброю: проект Закону України (реєстр. № 5708 від 25.06.2021). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>
8. Про право на цивільну вогнепальну зброю. (реєстр. № 5708 від 25.06.2021): висновок на проект Закону України № 16/03-2021/337723 від 02.11.2021. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1009358>
9. Громадська оцінка діяльності Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України //Козін В.В. Мороз Віта, Паршин Ю.В., Богуславський М.Г.// *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022 випуск 7. С. 255-258